

Erdélyi képeslapok V.

Tizedik képeslap: Székelyudvarhely

Telekfalvának Székelyudvarhely annyit jelent, mint (mondjuk) egy Csaba-közi településnek Békéscsaba. Mindössze tízezer kilométerre van. Ide járnak dolgozni (ha kapnak munkát), itt bonyolítják le nagy bevásárlásaikat, ez a kultúra központja.

Mivel az útikönyvekben minden lényeges dolog megtalálható a városról, csak két dolgot emelek ki. Az egyik az unitárius templom. Méreteiben is meglepő, hiszen az unitárius templomok általában kis méretűek. A katedrálisok gazdagsága, méretei (eredeti céljuknak megfelelően) az embert lenyűgözik, egyben nyomasztják, és kicsinyeségre döbentik rá. Ez a templom is hatalmas, berendezési és szakrális tárgyai mégis emberközeli. Falai díszelnek, padjai is azok. A tárgyak itt nem nyomasztják, hanem felemelik az embert. Minden célszerű, minden nyugalmat áraszt, megállásra, megpihenésre készít.

Az emlékezés parkja

A másik *Az emlékezés parkja*. Egy Erdélyből származó, Magyarországon élő *művész tervei alapján készült*. A város központi terén áll, más szobrok társaságában, de önálló *egységet alkot*. Kerete egy pergolaszerű fa építmény, melyre zöld futónövény kapaszkodik, ebben helyezkednek el – egy ovális mentén – az egységes elképzelés szerint alkotott, bronz mellszobrok (több mint tíz), melyek Erdély történelmének legendáit (Csaba királyfi), jelentős történelmi személyiségeit (Bethlen Gábor), művészeit (Tamási Aron) ábrázolják – *konceptívus rendben*. Egyszerre gyönyörködött, tanít és elgondolkodtat. Például szolgálhat minden, magára valamit is adó város és várostervező számára. (Az árvízi hírek hallatán először Udvarhely fő tere jutott eszembe: vajon megmenekült-e az ártól.)

Tizenegyedik képeslap: Elek apó kastélyában

Menetrendszerű busszal indultunk egy rettenetes úton rokonlátogatás Barótira. (Ez is megérne egy külön történetet. Még 1976-ban a Fekete-tenger partján, a Navodari kempingben egy kinti magyar család verte fel a sátrát mellettünk. Kiderült, hogy a nagyszülők második házassága révén rokonok vagyunk, jártak is Szarvason. Több éves levelezés követte a találkozást, de ez később abbamaradt. Újblől találni soha nem sikerült.)

Elek apó meséi

Találomra csöngettünk be az Eminescu utca egyik házába. Jó helyre. Ott élt a család nemzedékének utolsó tagja. Az eltelt közel 30 év alatt minden testvér meghalt, ő az egyiknek az özvegye. Elmúlt 80, már csak egyedül ő él Barótira, a fiatalok nagyvárosokba költöztek. Első és várhatóan utolsó találkozásunk volt ez Rebecka névvel.

A rokonlátogatás után ismerőseink elvittek Kisbaconba. Itt élt a magyar gyermekirodalom legendás alakja, Benedek Elek, innen szerkesztette a Cimbroa című gyermeklapot, és itt írta meséit.

Kántor Zsolt

A dolgokra adott magyarázat

*Adott a Mag
Azután a Csira és a Sejtelek
Gyökök Angyalok Nyelvek
S a Név
Fenséges és szent Logó
És a Mag elhal
Hóbó
Hogy lehessen Lágyszár és Rügy?
Bimbó és Szírom
Zoé és kehely
S Valaki belefűj Belelehel
S lón Virág Fa Erdő
Kis Nemtő
Nélküle semmi nem lett ami lett
Az Est?
Csupa lángnyelv a test
Lakmusz a félsz
Magadon kívül lebegsz
Osszán erressz*

Kirándulások

– Egy szentandrási földink a gondnok – újságolták kísérőnk. – Állítólag egy szál kerékpárral jött ki Erdélybe. Beleszeretett Elek apó dédunokája, s hozzámert feleségül. Azóta itt él. Elek apónak jó izlése volt. Egy hatalmas park közepén építtetett kúriát, itt élt és dolgozott haláláig. Ma az örökösök lakják, egy része pedig emlékmúzeum. Földink remek helyre nősült. A középkorú úr házi öltözékben fogadta látogatókat. Belessékelt bennünket, s azonnal elmesélte, mi mindent lehet venni tőle. Majd belekezdett egy szép szövegbe Elek apóról. Ekkor érkezett egy kétyermekes család. Betérelte, leültette őket is, elővette Elek apó mesekönyvét, amely az abécé minden egyes betűjére írt meséit tartalmazza. Leült a földre, s olvasni kezdte az első, az A betűre írt mesét. A B betűnél az egyik gyerek kiszókött az udvarra, a C-nél a másik. Csak a szülők és mi maradtunk ott, s rémülten vártuk, felolvassa-e az abécé összes meséjét. Az E-nél ébredtünk fel. Lesújtó pillantások közepette abbamaradt a mesefolyam, de az Elek apóról szóló szöveget ismétleten meghallgattuk. Kérdeznem nem volt érdemes, mert a gondnoknak fogalma sem volt arról, kik állnak Elek apó mellett, kiket ábrázolnak a kiállított képek. S miután az elképesztő minőségű fényképeket és hőlíkat elképesztő árak miatt sem vettük meg, elvesztettük a jóindulatát.

Miközben távoztunk, azon gondolkodtunk, mit szólna Elek apó ahhoz, hogy dédunokáje az Apó szerett kertjében vendéglátó egységet (büfé) létesített.

Tizenkettedik képeslap: Befelé a Hargitába

Három éjszakát töltöttünk Telekfalván. Eddig lekötött szállásaink voltak, ettől kezdve azonban vaktában indultunk szállást keresni Székelyföld belsejében. Találtunk Tusnádfürdön Sepsiszentgyörgyön is, de vagy az ára, vagy a színvonala nem felelt meg. Az útikönyv llyefalván jelzett panziót, hát elindultunk arra. Egy útszéli tábla térített el bennünket: Kiss Panzió, 800 méter. Ezt meg kell nézni! Megnéztük. Sz. kétségbeesve kerülte a gódrókat, de az eredmény megerőltetés: a Sepsiszentkirályi (Sincrai) nevű falu szélén ott állt egy vadonatúj épület, tiszta, világos, kényelmes szobákkal, televízióval, konyhával, fürdőszobával. Kiss Aron, a panzió tulajdonosa jovialis személyiség.

Kiss Aron panziója

Mondott egy szobárat, majd első szóra leengedte közel a felére. Elmondta, hogy étkezést nem tud biztosítani, mert a szakácsa elmege a tengerre. Még kiakadtunk egy vacsorát, amely mellé – kéretlenül – odatett egy üveg bort.

– En is elmegyek több napra. Itt a kulcs. Ha elmennek, zárjanak be mindent, a kulcsot és a pénzt tegyék a kisablakba. Ezzel magunkra hagytunk.

A panzió lett a főhadiszállásunk. Innen cserkészünk be a környéket, s egy nappal megtöltöttük a tervezett napok számát.

Tizenharmadik képeslap: Sepsiszentkirály

Bár itt töltöttük a legtöbb időt, hiszen miénk volt az egész panzió, a faluról a legkevésbé tudtuk meg. Pici falu. A teheneiket itt is kihajtják reggelente a hegyekbe. A legelő a falu másik szélén volt, hozzánk már csak két-három tehén jutott el a csordából, így a tehénlepény-szőnyeget és -szagot megúsztuk.

Reggelente elmentünk a boltba, napközben többnyire kirándultunk, esténként sétálgattunk a faluban, de csak azokkal beszélgettünk, akiket a véletlen sodort utunkba. Mégis érdekes emberekkel találkoztunk. (Ld. Ady: minden ember fenség. / Eszak-fok, titok, idegenség.) Borozgatás közben tudtuk meg, hogy Áronnak autószerelve, automosója és mindenféle vállalkozása van még Sepsiszentgyörgyön. (Rá is ment a házassága.) A panzió úgy keletkezett, hogy megörökölte szülei házat, amely Szentkirály legregibb háza volt. Már nem érte meg felújítani, azért helyére építette a panziót, melyet láthatóan csak mellékesen működtetett. Barátnőjével É Szentgyörgyön, időnként kiszaladnak megnézni, mi újság a panzióban, a panzió irányítása a most végzett közzgazdász-fiára vár.

Bekerítve

Minden reggel ájtott a panzióba egy szép arcú, fiatal lány. Takarított, kimosott, teregetett – és mindig mosolygott. Legnagyobb bánatunkra naponta teleengedte a konyhát és az étkezőt légyel, holott szorgos munkával naponta kiirtottuk őket. Később – kisse pironkodva tapintatlan kérdéseimről – elmondta: 26 éves, nincs férjénél, és ba-

rátja sincs. (Kicsit megsajnáltam, mert fiatalembert a faluban a négy nap alatt nem láttam.) Szüleivel él egy kis házbán, és jól jön a család-nak az a jövedelem, amit a panzióban kap.

A falunak egy vegyesbolja és egy, ezzel összekapcsolt kocsmája van, amelyet – ugyanúgy, mint Telekfalván Magdika – egyetlen személy működtet. A falu lélekszámáról nem tudott pontos adatot mondani.

– Románok nincsenek a faluban. Ja, ott fenn laknak azokban a nagy házakban, de azok nem számítanak – intézte el röviden a nemzetiségi kérdést.

Nem így egy idős férfi, aki nyomunkba szegődött egy reggeli sétánkon. Megtudtuk, hogy egyedül él már régen, s alighanem most övé a falu legöregebb háza. Meg is mutatta. Egy telekre épült a két testvér háza. Az övé köből készült, s falain, tetején nyomott hagyott az idő. Mindössze két piciny helyiségből áll. Parányi ablakain nem sok fény szűrődhet be, de télen praktikus, mert tartja a meleget. Gazdája télen sem fűt. Tetején viszont büszkén nyúlik magasba egy bádog oromdíz. llyennel több régi ház ormán is találkoztunk.

– Azok ott fonn megvásárolták a nagy telkeket, és most palotákat építettek. Mind románok, és valamilyen fejesekek Szentgyörgyön. Mit keresnek itt nálunk?! – mutatott fel az imént említett házakra. Mint kiderült, nincs kapcsolatuk a falusiakkal, ezért sem szeretik őket.

Ezt a falut is patak szeli át, amelyet a lakók nemigen becsülnék. Egyetlen hídjának tartógerendáján – emlékeztetve egy magas vízállásra – tömötlen rongyfoszlány csúfoskodott. A meder láthatólag szeméttároló, benne minden kacat. Az egyik reggel a panzió előtt kaszálta a füvet egy napszámos, mellette vasvilla.

– Fogadjunk, hogy a patakba viszi majd a szénát! – jegyeztem meg. Mondanom sem kell, nyertem.

Bár ez a falu is az isten háta mögött van, a magyarok (az itthoniak) már felfedezték: egy magtárszerű épületen dolgozgatott néha-néha egy-egy kőműves vagy festő. Ők mondták, hogy egy magyar vette meg odaátról.

A kirándulás legaranyosabb beszélgetését egy négy év körüli kislánnyal folytattam. Az egyik reggel egy viharvert kombájnt elesztettek a falusiak. Ott téblábolt a bűbajos csöppnyal.

– Hogy hívnak – kezdtem az ismerkedést, nem valami eredeti módon. De azért barátságosan válaszolt.

– Jó Kincsónek.
– De szép neved van. És ha rossz vagy, Rossz Kincsónek szólítanak?
– Dehogya! – mondta csodálkozó, széles mosollyal.
Másnap a kombájnt üléséről látogta a látát. Régi ismerőseknél szülő mosollyal üdvözölt.
– Szervusz Kincsó. Ma Jó vagy rossz Kincsó vagy?
– En mindig Jó Kincsó vagyok.

Tizennegyedik képeslap: A szovátai Medve-tó

Szovátára elsősorban híre és közelsége miatt mentünk. A Medve-tó valóban csodálatos természeti jelenség. Vize meleg, de nem hevív, hanem a nap melegíti fel – ma sem tudják pontosan hogyan – a hatalmas víztömeget. Minél mélyebbre megyünk, annál melegebb. Időközben

Hegyen-völgyön

rájöttek, hogy ha nem vigyáznak rá, elveszti hőmérsékletét, ezért délen két óra hosszára könnyörtelenül kitessékelik a vízből a fürdőzőket, hogy a víz regenerálódjon.

Vize mint a tengervíz, s ha ki nem próbálok, el nem hiszem: hanyatt fekvé a végtelenségig lehet mozdulatlanul lebegni a felszínén. (Nem is kell a Holt-tengerre utazni.) A strand bejáratánál terjedelmes, magyar nyelvű tájékoztató táblán olvashattuk el a tórol és a környékről szóló legfontosabb tudnivalókat. Élvezetes olvasmány volt.

Tizenötödik képeslap: A hegyekben

Nem kell mindig céltudatosan tervezni a kirándulásokat. Elég neki-eredni egy hegyi útnak, ösvénynek, aztán végigsétálni a patakparton, a faluszeleli cigánysoron, hegyen-völgyön, esetleg elérni egy másik falut. Időnként leheveredni a fűre, megsodálni a csúcsról a völgyben legelőző csordát vagy az ott párolgó falut. Rácsodálkozni a szamaras ekhós szekéren, erdei gyümölcsökkel, gombával megrakott kosarakkal utazó cigánycsaládra. Megkóstolni (és kiköpni) a fanyar vackort, s fél óra alatt teleszedni gombával a szatyrunkat. Na igen, a gomba! Egy alkalommal szebbnél szebb, vödörnyi gombával tértünk vissza szállásunkra – egy apró szépséghibával: négyünk közül senki sem ismeri a gombákat. Megmutattuk a szomszédnak a zsákmányt, aki nagy szakértelemmel válogatta három csomóra: ez finom, ehető; ez csak sütve jó, mert főzve keserű, ez meg ehető. Hirtelen támadt jóindulattal (és óvatosságból), a szakértői díj fejében neki ajándékoztuk az egészet. Másnap hazaindultunk. Reméljük, túlélte.

A befejező rész következik.

– F –